

15. I. 1887.

I. num.

LIEUWISZKASIS BALSA

redomas Jono Szlupo,

iszeina trissyk ant mėnesio; kasztuoja ant metu 2 dorėlu, o Auropoje du ir
pusę dor. Atskiras numeris 7 centai. Už coli apgarsinimu ant metu 10 dor.,
o wieną syki garsinant 20 centu už kožną eilę.

Entered at the Post Office at New York as second class matter.

TREČIAS

KETAS.

NEW YORK.

Adresas Rėdystės: Jonas Szlupas, 43 Spring st., New York.

Kromas And. KAPOCZIAUS.

Parsiduoda kawa, miltai, cukrus, arba
ta, marszkinei, keli es ir wisokie daig-
tai, kokie tik yra reikalingi dėl žmogaus
Asz taipgi užsipraszau wisus brolus lie-
tuwininkus, kad neužmirsztu atšankyti
manę sut

S. MAIN St. Shenandoah Pa.
Kitose duryse no bankos,
Forgusono mure.

ANTANAS WYSZNIAUCKAS,
žinomas gerai letuwiams Amerikoje
gywena po No 383 Grund st., New York
dabar atidarė AGENTURA, tai yra pa-
duoda szifkortes, iszmaino piningus
parduoda tikietus ant geležinkelu ir
už pigiausia prečią.

Už L. Balšą užmokėjo: Dr. Bruažis 2.30, J. G. Jėnaitis 0.50, J. Mat-
lewyczius 2 d., Kuningas B. 20 rbl., R. S. 14 rbl., Zdanowicz 0.25, J. Bud-
wyczius 1 dor., J. Jaksztas 1 d., I. Szimkauskas 1 d., J. Almonaitis 1 d.,
Kailus 2 d., K. Gilus 1 d., A. Abromaitis 2 d., J. Griszkaewyczius 1 d., J. Wil-
kataitis 1 d., M. Bucznis 1 d., J. Lingaitis 1 d., A. Czekaitis 2 d., S. Zygm-
tas 1 d., A. Grynewyczius 3 d., W. Juodkojis. W. Kubilus 1 d., S. Milauck-
5 d. Dėl istorijos: J. A'eksaitis 1 d., J. Sakalauckas 1 d.

AGENTAI L. Balšo: Szenandoryje M- J. Andriukaitis, M. Janczaitis
Baltimorėje W. Senkus; Clevelande J. Almonaitis; Jersey Cityje M. Teresewy-
czius; Wiljamsburge W. Matulewyczius; Naujorkre P. Pasiackas ir W. Džian-
kauskas; Bruklyne R. Paškauskas, Waterburyje ir Union Cityje K. Baltru-
kis ir Sadlauckas; Mahanoy Cityje Milauckas, Ausziura ir Budwėža; Wilkes
Barieje J. Aleksaitis.

16 d. sausio ant 2 adynos po pietu yra užprasziomi Najorkę lietuwinikai
in susirinkimę ant Rivington st, No 16. Ateikite wisi! KOMITETAS.

BALUS! BALUS! BALUS!

Subatoje, 5 d. Wasario salėje GOLDEN RULE HALL ant Riwington str. 125
bus kelamas LENKU DARBININKU balus, ant kurio lietuwinikai yra meilei
užprasziomi. Pradžia ant 8 ad. wakare. Tikėtas kasztuoja 15 centu.

KOMITETAS.

ITURIS I NUM. „L. BALSO“:

Aglė. Ant Nauju Metu, I. 1. A. Wilkutaitis. Gromata isz Mask-
wos, I. 2. Szimkus. Isz Szenandorio, I. 3. J. Kalnėnas. Byrutės dai-
nos, I. 4. Szl. Senowybė žmogaus, I. 7. J. Burneika. Gromata isz
Rygos, I. 11. J. Almonaitis. Isz Cleveland, I. 11. Szl. Gamtos mok-
slai ir draugija, I. 12. Aglė. Pagailėtini, I. 13 Wisokios žinios I. 15.

ANT NAUJU METU.

Naujas metas -- wiskas nauja,
Duok mums Diewe laimės sauja.
Ei, brolukai, netingėkiam
Ir ant mokslo atsidėkiam.
Nors kiti mus keikia, bara,

Ir welneis, perkunais waro,
Tegul trenkia, tegul griaudžia,
Ir kaip nori mus jie spaudžia,
Mės lietuweis pasiliksmė,
Naujalenkiams nors netiksme.

Sztai jau ir pabaigė du wargingu metu Lietuwiszkasis Bałsas. Daug neprietelei stengesi Bałsui pikto padaryti, wienok błogi darbai neapgalėjo teisybės. Tuli brolei dusauja pasakaicziu, juoku ir kitokiu nėknėkiu; wienok Panksczcio netikęs darbas mums parodo, kad Lietuvai pasakaitės nei jokios naudos neatnesza. Szendien užėjo rusti gadynė, kiekwienas turi rupintiesi apie pagerinimą sawo buwio, kiekwienas turi sunkei kowoti už duonos kąsni. Musu gadynė yra pilna aiskios ir paslėptos kowos darbininku su didžiaturczeis, tais skriaudėjais žmonijos. Musu gi brolei lietuwininkai, migdomi Pauksztiniu iszgamiu, patuolaik miegojo ramiausei, džiaugdaziesi, jei ilindo i koki pabrika už menkiausi užmokesti, kur dirba po 12, 15 ir daugiaus adynu ant dienos. Kitu tantu darbininkai eina i wienybę, stengdamiesi numesti toki jungą, ir reikalaudami 8 adynu dėl darbo, po tiek pat dėl mokinimosi ir dėl poilsio; o mės apie tai ir klausyti bewėk nenorime. Darbininkais czia mės mažne wisi esame, už tai ir turime wienokias pareigas kowoje už buwi. Stumkiame szalin begėdiszkus zaunyjimusi 'Pauksztinės', kuri mokina, idant žmogus pakantrei didžiatureziams dirbtu, nėko nesiprieszindamas, nės gird Diewas skyręs darbininkui pasilikti warguose, paremdama sawo gudrią paikystę ant turtu Abraomo, o bėdnystos žmoniui. Szen-lien musu misly tegul bus atkreiptos i szitą swaroią gadynę: Abraomai ir Izaokai negali buti mums pawėiksłu, nės iszlygos gywenimo senowėje buvo kitokios ne kad sziadien. Kiekwienas isz darbininku turi szalintiesi no tokio raszto, kuris užtaria pininguoczius, o nėkina darbininkus ir atitrauka juos no mokslo. Mės, brolei, skubei imkiamėsi prie mokslo, nės tasai tik teisybę paduoda ir parodo, kaip yra galima ant žiamės pasiekti laimę dėl wisu. No tu nauju metu padarykiame didesni žingsni i prieszaki stodami ir prie susiwenyjiimo, nės ta irėdnė gali

55

Lietuwai tapti neiszpasakomai naudinga; reikia tik sutarimo ir atvirumo szirdies ir kisenės. Rupinkiamėsi apsiszwiesti, o per apszvietimą liksimėsi ir medegiszškai turtingesni. Toli mės atsilikę no kitu tautu turime skubintiesi idant jasias pawyti; o tai yra galma tiktai per skaitymą geru gazėtu ir kningu. Piningai iszduoti ant naudingu rasztu yra nėkad os nepražuwę; geriaus atiduokiamė, brolei, piningą ant to dalyko ne kad ant gėrimu, kurie darko sweikatą kuno ir dwasės, o ir garbę. Tokie tai yra naujametinei welyjimai Lietuwiszkojo Balso, kuris no dabar iszeis trissyk ant mėnesio kningos pawyzdyje, taip kad per metus kožnas skaitytojas sudėjęs wisus numerius i daigtą turės didelę, wisoku žiniu ir pamokinimu pilną kningą už menką prekią. Tiktai su moksłu žengkiame i prieszaki....

Aglė.

GROMATA ISZ MASKWOS, RUSIJOJE.

No 37 'Wienybės Lietuwininku' gawau no sawo brolo isz Amerikos. 'Wienybė Liet.' man wisiszškai nepatiko; toki laikraszti gali iszdawinėti negut tik piemens; wiskas jame sudėta taip waikuziszškai, kiekwienoje eilutėje pasirodo toks kwailumas iszdawėju, toks siaurumas ju nuožwalgu, tokia stoka mokslo, kad, skaitydamas wisas zaunas pono Paukszczo, žmogus tiktai stebiesi, kaip tai toks werszis nelaižytas, nemokėdamas nėko daugiaus už gerą piemeni, drysta iszdawinėti laikraszti, apsuka skaitytojams galwas ir labiaus dar sukwallina juos. Toki laikraszti gali skaityti negut tiktai musu žmonės, kurie nenori žinoti, kas yra gera, o kas bloga, dėl kuriu kiekwiena atspaustoji eilutė, jau tik per tai, kad ji atspausta, yra lyg koks szwentas daigtas. Laikrasztis geras tiktai tada, kada jisai platina nuožiuras žmogaus, pamokina jį, kaip jis turi elgtiesi kiekwiename padėjime, parodo jam, no ko jisai gali tikėtis gero, o no ko blogo. Lietuwiszkas Amerikoje laikrasztis turi buti iszleidžiamas tiktai dėl darbininku, nės kitoku lietuwiu Amerikoje nei nėra, turi ginti darbininku reikalus. O ką-gi raszo p. Pauksztis? Pamoksłus, ir tai su wisai netikusius. Kiek tai kožnas isz musu žmogulu prisiklausė tu pamoksłū, ir tai szimtus sykiu geresniu; o ar pasidarė nors wienas per tai geresniu? wargei! Nėkur nematome tokiu tamsiu, taip mažai iszmanaucziu tikrą krikščionystę žmoniu, ka p tarp lietuwininku. O tai ne per ką kitą, tik per juu nemoksli, per nesuproti to, kaip wisas kas einasi sziamė swėte, kas tai yra žmogus, ką jis turi daryti, kaip elgtiesi ir ko reikalauti no kitu. Pauksztis dar wis gąsdina žmones welneis; o ar syki teko matyti, kaip nedėdieneis, po misziu musu žmonelei, prisiklausę bažnyczioje per pamoksłą wisoku baisybiu apie welnius ir pekłą, apsiwerkę eina i karcziamą ir pasigėrę pawirsta ten ir galwijus, muszasi, peszasi, o kitas gauna ir galą. O tai dėlto kad žmogus gali insidėti galwon tiktai tai, ką jisai gerai permano sawo protu, o wisokios pas-

kos apie welnius per wieną ausi ilekia, o per kitą iszlekia. O ant gašo juk nežmogus sutwertas dėl szwentės, bet szwentė uždėta dėl žmogaus, ir ne tas geras krikščionis, kuris daug pasnykauja ir poteriauja, bet tas, kuris elgiasi krikščioniskai su kitais žmonėmis. Taigi ir kiekvienas laikrasztis turi labiausei rupintiesi apie gerą sawo skaitytoju, turi szwiesti ju protą, turi parodyti žmogui, kaip jis turi elgtiesi, kad lengwiaus galėtu užsidirbti kąsni duonos, nės no to, kas neturi ko walgyti nėra ką reikalauti, kad jis rupintuosi apie naudą sawo artimo, tai yra butu geru krikščionimi; o Pauksztis moka tiktai pasakyti, kad musu žmonės mėgstą girtuoklauti, esą negeri, bet nėko neistengia ju pamokinti, neparodo, kaip jie turi elgtiesi, tik rėkia, kad žmonės eitu dažniaus i bažnyčią, ataduotu paskutini sawo skatiką kuningams, kurie praleis ji galas žino ant ko. Ar-gi per tai žmonės bus jau tikri krikščionys? wargei! Žodžiu sakant: geriaus padarytu p. Pauksztis, kad eitu kur kiauui ganyti, o nekwaitintu geru žmonių su sawo laikraszcziu. 'Wienybė' newerta tšei poros centu, iszduotu ant markės. Už L. Balsą asz sugražinsiu kasztus, o 'Wienybės' renoriu ir kitiems newelyju skaityti. Peikdamas 'Wienybę' asz negalu pasakyti, kad 'Balsas' butu be jokiu siłpnumu. Szlupas kaip kada užsimirszta, kad jis raszo dėl prastu, nemokintu žmonių, kąla wisokius painius nesuprantamus prastam žmogui klausimus ir iszrisza juos taip, kad daugumas skaitytoju wargei gali suprasti, ką jis nori pasakyti. Kas nori skaityti Szlupo rasztus, tas turi turėti sziek-tiek augsztesni mokslą. Bet kas sziek-tiek daugiaus numanymo, tas tuo;aus turi persitikrinti, kad Pauksztis priesz Szlupą tai tiek, ką werszis priesz žmogū. Asz gerai žinau Szlupą, žinau, kaip jis elgėsi ir Maskolijoje ir Prusuose ir žinau, kad didžiausias jo troszkulys yra pagerinti buwi prastu žmonių ir pamokinti juos wisko gero, apginti juos nog wisokiu prispaudėju ir wargintoju, kuriu labai daug sėdi ant lietuwio sprando. Ar-gi mažai padarė Szlupas toje pacioje Amerikoje? Kas pirmas pakėlė balsą apie lietuwiszką bažnyčią, apie lietuwiszkas mokslinyczias, apie pagelbą dėl bedarbiu darbininku ir pawargėlu, kas pirmas ėmė traukti wisus Amerikos lietuwius i kruwą, kad jiems wisiems butu lengwiaus neszti sawo wargu naszta? Dėl wieno žmogaus, žmogaus suwisai neturtingo, atėjusio i Ameriką bewiek be skatiko, tai labai žana darbo. O kuomi gi gali pasigirti Pauksztis? jam turi but rupi tik surinkti kuomi daugiausei dorėlu ir sukwaitinti musu žmones. Su tokeis žmogpalaikeis nereikia nei susidėti!

A. Wilcuttilis.

SZENANDORIS, 7.1.87. Lietuwinkai Szenandorio labai gardžei pasijuokė isz didelė kwailumo Paukszczio, kuris tyczia tame reikale atwaziawo i Szenandori. Pauksztis didelei nuwargo kelas dienas po Szenandori bejieszkodamas kokio Miglino, kuri ketino asztrai nukoroti už prisiuntimą atgal jam joje Durnybės. Tas iszgamis skundėsi, kad augszcziaus minėtas žmogus jam

sugražinęs gazetą, kuri buvusi bagotai aptėplota ar musztarda ar kuomi kitu, bet Pauksztis pats pasiliko už tai iszjuoktas ir paskaitytas prie paskutinū asilū. Iszduotojas Durnybės prisipažino, kad sziuo laiku gausei plaukia isz wisur padabinta rugszezia jam jo paklodė. Matote dabar, kaip iszmintingesnū lietuwei megia skaityti kwiulę Pauksztinę, kur pats Pauksztis neiszskentė mums tai aiszkei parodyti. Ėlabai yra nepadoru, kad tuli žmonės nemoka paguodoti ženklą kryžiaus, kuris stowi wirsz sukabintu ranku, nės tēplodami ženklą masonu palipsto ir ženklą musu iszganymo. Grikiėtis, daug iszmintingesnis už anuos paikszus Plymoutho, jau dawė gerą pasargą jiems, jog netinka kryžiu statyti szale ženklū masonu, bet ko jis susilaukė no anu? apdrėbė purwais tą žmogū, iszplūdo kas tik ant galū liežuwiu užėjo, atwira; sawo Durnybeje... Sweikas drutas, pon Paukszti, welyju tau smarkiaus dar-gawoti lietuwius ant Naujamecio. Szimas.

Lietuwiszkos kningos.

„Byrutės dainos. Pirma laida. Visiems tikriems lietuwininkams, ipaczei Byrutės draugams pavestos. Kasza draugystės Byrutės. Spauda Veyerio & Arnoldo. Tilžėje. 1886." lakszlu 32 [mažame powyžiuje.

Klonit moju gołowuszku na poduszeczkū

Spi, spi, spi,

Sonlywaja, brydlywaja, neporadlwaja.

Isz rutėniszku dainu.

Po pradžioje paduotu užrašzu pasirodė nesenei Tilžėje pirmoji „Byrutės“ iszdawėjystės kningutė, apie kurią mės czionai pasakysime keletą žodžių. Knigutė toji yra nedidelė, nės talpina sawyje wos 15 dainu, gražei atspaudinta ir ant pažiuros labai daili.

Dainos, patilpusios i tą rankiu, yra tokios: „Jaunuju lietuwininku gies-melė“ d-ro Sauerweino, „Byruta“, „Regėjimas“ I. A. V. Lietuwio, „Lietuwiszka tu giminėlė“ d-ro Bruazio, „Brangioji Lietuwa“ Wėwersio, „O Lietuwa motinėlė“ Sziurpilo (?), „Kur banguoja Niamunėlis“ Wanagėlo, „Draugams“ Zau-niaus, „Mergytės sirgimas“, „Sesytės iszleidimas“, „Mergytės iszėjimas“, „Mergytė“, „Kliawas“, „Pailsimas“ ir „Budrius“ Vyturio & Dagilo.

Isz szitos itaļpos kožnas, kuriam lietuwiszka raszlawa nors kiek rupi, ma-to, kad tos dainos yra jau nenaujos, ir iszėmus „Brangioji Lietuwa“, „O Lie-tuwa motinėlė“, „Kur banguoja Niamunėlis“ ir „Draugams“, jau buwo Jurgio Mikszo iszduotoje kningutėje, turincioje toki užrašą: „Ant atsiminimo susi-ėjimo lietuwiszkos draugystės Byrutės Naujojoje 17 dieną Sausio m. 1886 m.“.

Tokiu budu „Byrutės dainos” yra daugiaus nėkas, kaip perspaudimas anu Mikszo iszduotu dainu, kuriu dar szaunus skaitlus ėsti neiszparduotas. Reikia pripažinti, kad užmaczius perspaudinėjimo spaudintu jau weikalu pas Tilžės iszdawejus pradeda jau isz tikruju juokinti swietą! Wieną dainą patikusią jiems spaudina ir perspaudina po deszinti sykiu. Taip antai, d-ro Sauerweino „Jaunuju lietuwininku giesmelė” pirmą kartą pasirodė „Auszros kalendoriuje” ant 1884 m., o bene buwo jau ir ankseziaus tsłpinta „Lietuwiszkoje Ceitungoje” ir jos kalendoriuje; po tam mės ją randame „Niamuno Sargo” kalendoriuje ant 1885 m. ir „Naujausiose liet. dainelėse” V. Kalwaiczio; arba wėl d-ro Bruažio „Lietuwiszka tu giminėlė” pirmą kartą tapė iszduota Mikszo ant atskiru lėksztelu, potam perspaudinta „Auszroje”, „Niamuno Sarge”, „Naujausiose liet. dainelėse”, augszcziaus minėtame Mikszo rankiuje, o dabar wėl patilpo i „Byrutės dainas”. Tą pati galima pasakyti apie kiekwieną iėjusią i rankiu Byrutės dainą. — Koki mēri turėjo iszduotojai szitos kningutes? — jeigut tik padaryti konkurenciją anai Mikszo kningutei. O tuomi tarpu rasztai tikrai wertu apgarsinimo pelyja ir žusta nesulaukdami dieniszkos szwiesos.

Bet gryžtu prie iturio kningutes. „Jaunuju lietuwininku giesmelėje” ant 4 lėkszto skamba tokis akordas:

Wis ciecoriu wiernai mylėsim,
Mylėsim ciecorystę wis,
Tik, kas szirdyj yr, iszkalbėsim
Lietuwiszkomis lūpomis.

Už tai, kad musu gentę tie „ciecorei” žudo, už tai kad iszrowė mums motynos kalbą isz gerklės, patremdami žmogiszką tiesą užrakino mus, tamsybėje skursti, kancezis atimdami pasterąji sunkei nžprakaituotą skatiką — tuos terionus, persekiotojus walnybės szendien, kada wisos tautos stengiasi nukrėsti no sprando ju jungą, — musu Byrutė ramei Tilžėje bedainuodama ir nėko žinoti nenorėdama ikalbinėja mums „wiernai mylėti!” Gėda wadowams draugystės už talpinimą sawo iszdawimuose tokiu gardumynu, wertu tiktai tuū ubago stramužintiniu Paukszcziu Amerikos, o ne apszwiestu wyrū, daktaru mokslo.

Porlėksztuodamas tolans, ant 6 lėkszto skaitau tokią pasargą: „Witautas Lietuwos karalus, 1392 — 1430, buwo *didžiausias karžygis widuramžio*”. Kad Wytautas yra wienas isz didžiausiuju anos gadynės didwyrū, pripažino wisi, wienok stygawoti ji ėsant didžiausiu *widuramžio* karžygiu — yra per daug isibėgėjęs perdėjimas. Taip sąprotauti gali tiktai žmonės neturintiejie elementariszku žiniu wisuotinės istorijos, arba akhejie patrijotai, kurie sawo isirėzime nēnori nėko lėbo pamatyti pas swetimas tautas. Negalū czionai užtylėti, kad ir „Byrutės” perdėtinei tankei mėgsta per daug augsztinti wiską kas tik yra lietuwiszka, o žemiuti swetiną, neturėdami ant to jokio racionaliszko pamato, kaip nekartą ėsu girdejęs ant susirinkimu draugystės. Kėldami i padangę (žodžeis) sawo tautą mės nėko neatsieksime. Ar-gi jau isz tikro musu tauta yra taip

idealizškai tobulā, joguei nėko joje nėra papeiktino? — nuoprosna swajonė!..

Ant lėkszto 17 dainoje „O Lietuwa motinė!ė“ randame nedowanotinā iskraipymā pirmāpradinio tos dainos originalo, ėsanczio kningutėje „Lietuwos bicziulis“; czionai tai ko aiszkiausiai apsiweiszkia kupina nepažintis statytoju lietuwiszko syntaxio ir literatieszkos kalbos. Taip antai, „Tawę naktj asz sapnuoju“ iszkreipta i „Tawęs naktj asz ect., „Prie taw mano wis szirdele“ i „Tawip mano wis“ ect., „Kiekwieńs szitā gal suprastī“ sudarkyta i „Kiekwienas tai gal suprastī“, „Tai Lietuwos jau ir nėsti“ suambryta -- „Tai Lietuwos nebus rasti“. (Toksai isztarimas yra jeigut ne žydiszkas, tai bene kynėziszkas, bet nėkuomet lietuwiszkas). Wietoje „Szneka krasztas tiktai gywas“ stowi „Szneku krasztas tiktai“ ect. [suwis žydiszškai, nors ir originale Źaslu dijalekte patiektame tas žodis taip pat wartotas, wienok iszdawėjams „Byrutės dainu“ priderėjo pirma pasirupinti tobulaus pažinti literatieszkā k. l. b. a; dijalektieszkai kalbai czion ne wieta]. Sekanczijoje eilėje skamba žodis „dwasiu“ tokioje pat prasmėje wartotas; eilės: „Kaip tas ukis yr walywas,

Kur Lietuwa meilę gawo“

sudarkyta taip: „Kaip tas ukis yr walywas,

Taip Lietuwa meilę gawo“.

Kam priskaityti toki sudarkymā eilu — ar iszdawėjams ar statytojams, wienok Byrutė, mėriu kurios yra „lietuwiszkajā kalbā czystyti“ (žiur. § 2 draugystės istatu), netoli nužingsniuos, jeigu ir tolaus taip „czystys“ musu kalbā. Už lābjausei nenusidawusi eilawimā reikia pripažinti Wėwersio iszwertimā Mickiewiczaus „Budrio“. Gyriaus wertos yra szios dainos: „Regėjimas“, „Byrulta“ ir 6 žmoniu dainos, ėsanczios jau beje Nesselmanno rankiuje.

Toku budu, kaip skaitytojas regi, „Byrutės dainos“ neturi jokios literatieszkos werczios, ir mums pasilieka tiktai apgailėti, kad tie piningai, kurie suwartoti ant ju iszdawimo, netapė padėti ant iszdawimo geresnio weikało, kuris szandyksztėje musu tamsybėje ir nususime yra lābai pageidautinas; juk ir § 2 istatu žada iszleisti „naudingas m o k s l i s z k a s kningas“, wienok kaip regis wadowai draugystės tū skirsneli yra užmirsę. Rodydami su pirszta jiems tū skirsni, mės atkartojam jau ne kartā atkartotus musu literaturoje žodžius: „duokite mums kningu, kurios mus pamokintu gywenimā pagerinti ir žmorėmis tapti!“

2. I. 1887.

J. Kalnėnas.

SENOWYBE ZMOGAUS.

Raszyta pagal Tylor'ą.

Kaip senėi yra žmogus ant žiamės. Nėra žmogaus, kurs nenorėtu žinoti, ar žmogiszka weislė jau senėi gyvena ant žiamės, ar tik tiek, kiek biblija žydu parodo, butent 6000 metu. Idant užtektinai atsakyti ant szito klausimo, reikia nors trumpai pažvelgti i žmonių weislines iwairybes, kalbas, dabą ir senovvstės palaikus, ir surasti, ant kiek tie dalykai nurodo i senowybę amžių žmogaus gyvenimo ant žiamės. Toks prisižiurėjimas palengwins mums ir supratimą tolimesniu rasztu.

Ūnu amžių reikia d-1 sus'ziedimo weislu. Kas syki patenka i didesnę įaiwu nrienįauką, ar i didesni nostini mēstą, sakykiame Londoną, Liverpuli, Nau-iorką ar kitur, tas gali sawo akymis matyti wisokias iwairybes žmogiszku weislu. Sztai waiksztinėia nigeris isz Aprikos su tamsei szerkszna uoda ir su juodais garbaninotais plaukais; mums puola i akis ir jo papurtusi nosis, placzios nosiaskvlės, storos iszdribusios lupos, ir, isz szalies žiurint i weidą, pažymei iszkiszus žandai; jo galwa yra angsztesnė ne kad apskritėta galwa auropėno; jo uoda turi aksomini palytėjimą ir ipatingą kwapą. Lietuwinkai pirmą syki toki žmogų pamatę žegnojasi, tardami, kad ju akyse welnias stowi. Antai Kuli isz kalniniu genčių pietinėš Indijos, tas turi juodbėrę uodą, juodus szilketai wilnėtus plaukus, ir weidą su didele nosimi, sunkeis žandais, mėšingomis lūpomis. Daugians pažyستamas vra Kynas, kurio statura yra mažesnė ne kad auropėno, uoda gełswa, o plaukai stori, dribus, juodi; nosis jo isz apaczios papusta, angszti skruostkanlei, ir nawatnas vra kreiwumas akiu. Apsižiurėdami mēs wisur pastebėšime istabumus apėimimo ir pawidaļo žmonių; juk nepasislėps no musu nei du weisliniu tyru bałtuiu žmonių. Žieminėje dalyje Auropos gyvena skaisezei balti, tankiansei mėlynakei, gełtonplaukei žmonės, o pietinėje — randasi tamsei bałsgani, juodakei ir juodplaukei gywentojai.

Tik musu gadynėie imta skirtumus weislu tyrinėti su moksliszkais bukiais, nors jau no senowės weislė pritrunkė akywumą isz priežasties josios susimez imo su politikiszku klausimu tenbuwiu ar atėjunu, užwainwotoju ar pergalėtuiu, waļno žmogaus ar wergo, ir dėlto tai weislinei ženklai buwo sergstami su dideliu stropumu. Pietinėse Suwienuotose Walstijose, pirm ne kad dwideszimt kelis metus atgal wergystė tapė panaikinta, žymės nigeriniu waiku buwo ļabai stropei užžiurimos. Netik kad maiszytwaikai buwo padalinti in mulatus, ketwirtadalinio ir asztuontadalinio tamsumo, bet ir ten, kur priemaisza buwo wisai siļpna, taip kad nepratusi akis daugiaus nėko nematytu

kaip tik tamsu apgimimą, kožnas ĩandikas, kurs sėdosi prie wisuomeninio piet stalo, kad parodė rankas, negalėjo pasislėpti su aprikiszku apgimimu juodos pėtmės prie szakniės pirsztu nagu

Matant tokius pľaczius atskyrumus tautu buwo galima ĩaukti, kad senowiszki antraszai ir waizdai pażymi tuľas weisles żmoniu, kokie buwo pradżioje istoriszkos gadyuės. Taip yra Aigypce, kur randasi seniausai rasztai swėto. Daugiaus ne kad 4000 metu atgal jau randame waizdus pacziu aigypceu, powyziuje tokius pat kaip kad jie buwo wėlesniuose czėsuose. Szesztoje karalu gimineje arba dinastijoje i 2000 metu pirm gimimo Kristaus, garsus antraszas Unos pamena N a h s i arba nigerius, kuriuos mokino del istatymo i aigyp-tiszka kariumenę. Priedwyłktos dinastijos, ant sienu kapo Knumhetpo yra isztėplinėta processija A m u, kurie pagal gymi priguli prie weislės syru ir ebraju. ĩabiausei sieninei waizdai kapuose karalu Tėbu isz dewynioliktosios dinastijos isztaikė spalwingus waizdus keturiu didżiu weislu, kokias pażinojo aigypctėnai: ten yra rauswaberi patys a i g y p t ě n a i, gywentojai P a l a i s t i n o s su areline szaliżiura ir tamsiarudżiu apgimimu, pľokszcianosei, storľupei Aprikos n i g e r e i, ir skaistuodżei l y b a i. Taip tai żmonija jau no senei buwo padalinta i gerai atskirtas weisles, pażymėtas ir gymiu ir spałwa. Nawatna yra regėti kaip tie senowiszki typai dar yra atżystami. Aitijopą ant senowės paminkľu ir sziądien gali pasergėti. Drange senowiszki paminkľai ir geograpija ir istorija pareiszkina, kad didelu weislu skirtumai ant żiamės nėra naujais iszauguoleis, bet jau buwo użbaigti priesz istoriszka gadynę. Istoriszkoje gadyneje weislu atmainos regisi yra ĩabai pawalnos, atskyrus tik maiszytines weisles per susipacziawimę.

Isz to iszeina, kad istoriszka gadyneje yra wis tiek kaip kad musu gadyneje żmogaus ant żiamės. Użpakalyje jos randasi pirmistoriszka gadyneje, kada susiżiedė ir pasiplatino ant żiamės weislės żmonijos. Ta gadyneje turėjo buti ĩabai ĩlga. Pażiurėjus i etnologiszka żiamľapi, pamargintę del parodymo, kokios weislės żmoniu apgywena kożnę szali, aiszku yra, kad żiamė tapė apgywenta ne per netycię pasiplatinimę żmoniu; pilningos weislės yra iszskraikiusios per pľaczius szalis, kaip kad jos ten butu użaugusios, ir tam tikras typas weislės regisi yra surisztas su klimatu, kokiame gywena. ĩabiausei yra matoma, kad juodosios weislės gywena krasztuose aplink lygintoję Aprikoje ir rytineje Salyneje (Arkipelaje), geltonoji weislė — widurineje ir pietineje Azijoje, baltoji weislė — widutinėje Azijoje ir Auropoje. Ans pats żiamľapis gali maż-daug numoti, kur buwo żidinyš arba ľopszys usitaisyto weislės, isz kur ji skersai ir iszilgui pasiplatino. Musu dienu zoologai, tame dalyke geriausi sudżios, yra prieszingi anai pażiurai apie keleriopumę pradżiawiecziu żmogaus dēl kėlu prieżaszciu. 1. Wisos żmogaus weislės no juoduju iki balťaju, no ľaukiniu iki dabinguju turi taip wisatini paweidumę strukturos sawo kuno ir weiklybes sawo dwasės, kad tik yra galima ĩaukti, jog isz wienu proseni

paeina, nors labai atsečiu. 2. Wisos žmogaus weisles, nežiurint i ju pawidalus ir spalwas, yra gabios wałnai susituolti ir padaryti maiszytines weisles wisokiu kombinaciju, kaip antai: milijonai mulatu ir mestizu atsirado Naujaswėtyje no susimaisyimo auropėnu, aprikonu ir tenbuwiu Amerikos; tai taipgi nurodo wienokybę proseniu wisu žmogaus weislu. Yra galima priimti teoriją wienuo žmouijos kaipo geriausei supuolanciją su paprastu patyrimu ir moksliszku iszjieszkujimu. Kokios ten priežastys nebutu, kurios isztaisė iwairius typus kaukuolės ir koju, apgimimo ir plauku, nereikia mislyti, kad tokie skirtumai kaip tarp lietuwio ir nigerio isz Auksinio Pamario paeina no pawalnu atsimainymu waiku. Prieszingai, jie yra tokio zoologiszko swarbumo, kad buwo palyginti i skirtumus tarp gywuolu, kuriuos gamtininkai rokuoja ing atskiria *s p e c i e s*, kaip tarp szerksznos meszkos su jos apwalėta kakta ir tarp žiamgalinės, polarinės meszkos su jos balsganu plauku ir ilga paplōkszczia kaukuole. Ir tuomet, jeigu mės gryžszime atgal mislyse i gadynę, kad prošenei aprikonu, australu, mongoļu ir skandinawu buwo wienu neperdalytu awilu, teorija wienatinio kilimo turi paduoti gana stiprias priežastis ir laiką gana ilgą dėl pasidarymo atmainu toli-gražu didesniu pirmistoriszkos gadynėse ne kad istoriszkosiose. I tai wis taip nužiurint, juodasis, bėrasis, geltonasis ir balťasis žmogus yra gywais paminklais tolimos praetės, ir kožnas kynas bei nigeris nesziója ant sawo weido parodą senowybės žmogaus.

Daug amžiu reikia dėl iszsilaisymo kalbos. Dabar pasiklauskiamė, ką-gi kalba gali pasakyti apie žmogaus senbuwybę unt žiomės? Regisi, kad dabar atskiru žinomu kalbu yra i 1000. Bet aiszku yra, kad jos newisos atskirai isikurė. Yra kruwos kalbu, kurios turi toki paweidumą sawo kalbrėdos ir žodyno, kad tai parodo, jog jos turėjo kilti isz wienos proseninės kalbos. Tokios kruwos kalbu wadinasi giminė kalbu, ir czia iunkiamė paweiksłą ju angimo. Senowėje lotynu kalbą kalbėjo Ryme ir Italijoje, o cėsorystė placzeją isznesziójo. Kožnoje szalyje iwykstant atmainoms, isz lotyniszkos kalbos pasidarė romaniszkoji giminė kalbu: italiszka, szpaniszka, prancuziszka, walakiszka. Isz romaniszkuju kalbu, jeigu bntu lotyniszkoji pražuwusi, galėtu mokslininkai, nors liesai, atjieszkoti lotyniszkąją jau tai szaknyse žodžiu jau tai jos kalbrėdiszkose ilankswėse, infleksijose. Toki atbudawojimą yra galima ir kitose Auropos kalbose padaryti. Ulandiszkoji ir angliszkoji kalba taip yra paweidžios wiena i kitą, kad jos turėjo kilti isz wieno kaimo; prie ju prisideda fryziszkoji. Yra nuomonuojama, kad tuju gimdytoja yra buwusi žiam-ūlandiszka arba žiam-wokiszka pradinė kalba, nors toji neužraszyta neiszsilaikė ikimusu gadynei.

Nėra sunku matyti, kad bėgant amžiams ir kalbu giminėms einant sawo keles atmainu kassyk eina wargyn parodyti ju gentystę palyginant pilningus sakinius. Kalbomylei turi tuomet pasiremti ant tobulesniu panasumu kaip žodyne taip ir atsakaucziose formose kalbrėdos. Sanskritas, sena kalba bra-

manu Indijos, sulygsta su graiku ir lotynu kalbomis (sansk. da, duoti; sansk. dadami, gr. didomi, duodu; part. fut. dasyamamas, gr. dosomenos, kurs bus duotas; s. datar, gr. doter, duotejas. Lot. vox, vocis, vocem, voces, vocibus, sanskr. vak, vačas, vačam, vačas, vačam, vagbhyas, liet. balsas). Prie tokiu pagretybiu yra galima tik sakyti, kad sanskritas, graikiszka ir lotyniszka kalba pacina no wienos motyniszkos kalbos. Tokiu budu tapē iszrodyta, kad netik tos kalbos yra gentystēje, bet kad kruvos senu ir nauju kalbu Azijoje ir Auropoje: indiszka kruwa; persiszka kruwa; graikiszka kruwa; italiszka arba lotyniszka kruwa; slawiszka kruwa, prie kurios priguli kalbos rusiszka, lenkiszka, czekiszka, serbiszka ir tt.; teutoniszka kruwa, kurios sąnariu yra angliszka, keltiszka kruwa, kur prideria walyziszka; lietuw-łatwiszka kruwa, prie kurios priguli senprusiszka, lietuwiszka, žiamaitiszka, łatwiszka kalba; — wisos kvla isz wienos preseninės kalbos, kurią dobar teorijoje wadina ariszka. Tuos tu kalbu turi labai senas formas. Szwentos kningos Indijos ir Persijos iszlaikē Sanswrito ir Zendo kalbas, kuriu senybē siekia toli ankstesniu laiku nequ graiku ar rymēnu antraszai ir senpersiszki kylēti rasztai Darijaus. Bet ir giminystę tu kalbu nelengwu buwo kalbmylams iszrodyti. Blyszkus panaszumas, kurs parodo gentystę walyziszkos kalbos su graikiszka ir wokiszka ar lietuwiszka, gali suteikti nuowoką apie laiką prabėgusi, kada wisos keturios iszsiskyrē isz pradinės ariszkos kalbos, kuri pati turėjo pasilauti ilgai priesz istoriszkos gadynės prasidėjimą.

Tarp kalbu senowės tautu kita didelė kruwa turi augsztą wietą swēto istorijoje: tai yra semytiszkoji gimine, kuri talpina sawyje ebrajiszka, poinykiszka ir assyriszka iszskaitytą kylētunose rasztženklunose Niniwės. Arabiszkoji, kalba Korano, yra dabarnyksztē didelė wietninkē tos giminės, ir jos artybę su ebrajiszka gali parodyti sakinei. Arabas swetimą žmogu pasweikindamas sako: salam alaikum, 'taika u tawimi', lyg senowės ebrajai: szalem lachem, 'ramumas tau'; ar szauksnis arabu: bis-millah butu ebrajiszka: be-szēm ha-Elohim, 'wardan Diewo'. Ebraju bibliszki wardai paaiszkina daug arabiszku tikru wardu: Ebed-melech, 'tarnas karalaus', kurs iszēmē Jeremiją isz kalėjimo, turėjo wardą panaszu i wardą kalyfo Abd-el-Melik muamedonu istorijoje. Bet toje giminėje nerandame nei wienos pirmapradinės kalbos, kuri priesz kitas stowētu taip, kaip lotyniszkoji yra priesz italiszka ir prancuziszka; jos wisos - assyriszka, poinykiszka, ebrajiszka, arabiszka — yra seserinės kalbos, kuriu motininė kalba jau yra pražuwusi. Senowės aig ptiszka hieroglypu kalba ne gali buti parokuota i semytiszka giminę, nors ji gali turėti tolimą susimezgimą.

Buwo i 2000 metu priesz gimimą Kristaus dwi itekmingos kalbos, nepri-gulinczios nei prie ariszkos nei prie semytiszkos giminės, tai: senowės babylo-niszka ir senowės kyniszka. Kalbos tolimesniu szalu swēto, k. a. Amerikos, susideda taipgi isz daug atskiru kalbu ar giminiu.

Toks pawirsztiniszkas žwilgis i seniausią padėjimą kalbos ant swēto

mus pamokina, kad didumas darbo kalbadarystės jau buvo nuveiktas priešistorijinėse gadynėse. Eidami atgal, kiek tik stengia filologija, mės randame jau esant tuļas kruvas, atsiskiriančias žodžiuose ir strukturoje, ir jeigu jos kuomet gentinosi savo tarpe, neturime ant to jau gana aiškių ženklų. Nėra atrastas pėdsakas pirmapradinės kalbos žmonijos. Seniausi tipai kalbų, kokius pasiekiamo eidami atgal no žinomu kalbų, neturi ženklų pirmysztės kalbos žmonijos, ir galima stacei sakyti, kod tokios kalbos nėra, nės amžei puolimo ir angimo užtrynė pėdsaką, kaip kožnas atskiras garsas ėmė paženklinti atskirą prasmę. Istoriszkoje gadynėje žmogus mažai padarė naujame sutwėriame kalbos, dėlto kad jo reikalams užteko jau žodžių igytu no tėwu, ir wisas jo darbas, patėjus naujai kokiai idėjai, buvo tik pertaisyti senus žodžius ant naujos formos. Taip tai tyrinėjimas kalbų suteikia pažiūrą apie žmogaus senbutybę tokią pat kaip ir isztyrinėjimas weislu. Filologas paklaustas, kaip senei žmonija gywuoja, atsako, kad reikėjo užtektinai ilgu amžiu dėl užauginimo kalbos žmogiszkos isz jos seniausiu pradžiui iszdirbtą kalbą, ir taip pat dėl iszdirbtosios jau kalbos reikėjo ilgu gadyniu, kad ji sudirusi i gimines pasklistu pļaczei ir isziļgui ant swėto. Tas didis weikalas jau buvo užbaigtas gadynėse prieš seniausius antraszus Aigypso, Babylonijos, Assyrijos, Poinikijos, Persijos, Graikijos, nės tie parodo jau pilningą wieszpatawimą didžiui giminiu žmogiszkos kalbos.

T. b.

GROMATA ISZ RYGOS. Skaitydamas Wienybę lietuwininku, kurios wieną numerigawau no savo draugo isz Keesport Pa., ļabai nuludau, kad neradai joje grynos lietuwiszkos kalbos; pamacziau, kad ir Amerikoje didis wėjas puczia no lenku, r i tą lapą iputęs 'lenku narodą' su jo priežodžeis taigi ir Amerikoje musu brolei neturi ramumo no lenku. Asz kožnam welyju imti L. Balsą, tas rasztas dėl lietuwininko yra meilesnis ir naudingesnis. Wienybė raszo, kad koszės newerdanti ir lietuwininku nespranginanti, wienok jijė lietuwininkus ne kosze, bet žiogspiromis sprangina. J. Burneika.

CLEVELAND, O. Musu mēste nekurie lietuwininkai skaito Pauksztinę, kiti ļaiko Balsą, o kiti nei jokio raszto neskaito. Pauksztis daug daro negerumo Amerikos lietuwininkams, per ji sunkiaus yra wisus sutraukti ing susiwienyjimo drangystę, nės daug broļu nesupranta swarbumo to dalyko, ir pasiliks nors wėļai lietuwininkai nžgėdinti užpakalyje kitu giminiu, nors ir tu paciu lenku, dėl kuriu gero dirba Pauksztis. Pauksztis skiecia sawo pļunksnas, kiek jo pajiegos stengia, kad lenkus pakelti, o lietuwininkus ant juoko palikti, o paskui pats isz lietuwininku pasijuoks, kada tie jami bus gana piningu imokėję. Palikkiame tuszczips žodžius Pauksztinės, o eidami keleis teisybės stokiame prie L. Balso ir szelpkiame ji piningais. J. Almonaitis.

GAITOS MOKSLAY IR DRAUGIJA.

Heronas, kuris apie 120 m prieš gimimą Kristaus gyveno, jau mokėjo garu sukti skrituoli; taipgi Baptista Porta 1580 m., Salamonas de Caus 1615 m. ir Marquis de Worcester 1663 m. mėgino pasinaudoti garą dėl darbo dirbimo. O 1690 ir 1698 m. prancuzas Papin ir anglizskas kapitonas Savery padarė garines maszinas dėl iszėmimo vandens isz kasyklu. Bet jau musu ankesciaus minėtam Wattui pateko i rankas maszina, kurią buwo padirbęs Newcomen 1705 m. Tos maszinos veikimas prigulėjo no spaudimo oro wirszun kamszcz o wiename gale naszcziu, ir swarumo geležies gabalo kitame gale; nusileidžiant žiamyn kamszcziu, cilinderis, podraug ir garas jame turėjo buti atszaĩdomas wandeniu, ileidžiamu per tam tikras dūdas i cilinderi; o kamszcziu pasikelant augsztyn, cilinderis turėjo buti wėl užkaitinamas garu, pareinancziu isz werdanczio katilo wandens. Ir labiausei Wattui czia buwo istabu, kad reikėjo 6 swaru szalto wandens dėl sutirsztinimo tiktai 1 swaro garo. Tuomi tarpu Wattas iszmoko teoriją Black'o apie paslėptą szilumą, kuri parodė, jog daug szilumos yra pasislėpę gare, kuris turi buti laukan isztrauktas pirm ne kad jis gali pawirsti i wandeni. Dėlto jis darydamas daug tardymu pamatė, kad nei kokia maszina negali veikti ekonomiszkaiki tiek daug spēkos buwo praguiszinama atszaĩdant ir wėl ikaitinant cilinderi prie kožno spudo. Bet kaip butu galima atszaĩdyti garą neatszaĩdant cilinderio, kuriame garas telpa? Ilgą laiką jis to negalėjo pramanyti, tki jam syki waiksztinėjant Žalawoje Glasgowe parėjo i galwą tikroji mislis: butent jeigu jis galētu garą nuwaryti i atskirą sudyą ir ten ji sutirsztinti, tai cilinderis galētu pasilikti karsztu. Szitą užmanyimą jis pritaikino prie sawo garinės dwiweiklės maszinos. Ir nors Watt'as nepiramas pramanė masziną, waromą garu, wiėnok jis pirmas padarė tyrą garinę maszią, kurioje nasztinis kamsztis nusileidžia žiamyn ir pasikela augsztyn be jokios pagėlbos laukinio oro arbaatswerianczio swarczio, ir be taip didelio supustyjimo szilumos ir pakuros, per ką senesnės maszinos budawo palygintinai nonaudingos. Watt'as per pilnus 20 metu gerino sawo radynas, ir nauju daug daigtu pramanė, apie kuriuos placziaus czia nėra galima sznekėti, nors už sawo darbus jis negawo užmokesnio. Jo rasmą stengėsi kiti pasinaudoti, ir Watt'as turėjo be pertrukio kowoti prieš neteisinguą, prietarus, o ir su sawo nesweikata. Wienok Watt'as rado ir daug draugu, tarp kuriu yra paminėtinas Boulton, iszdarbininkas Birminghamo mėslo, kuris susidėjo su jnomi i draugę 1769 m. ir gelbėjo jam wisose sunkenybėse ir rapescziuose. Isz Boultono iszdarbystos Birminghamo priemėstyje Soho pasiplatino maszinos Watto i tolesni swėtą ir padarė aną didelę permainą iszdarbystoje Anglijos, taip kad angliai stojosi prieszakyje kitu tautu. Watt'as mirė 1819 m. ir tapė palaidotas prie bažnyczios Handsworth, netoli no sawo draugo Boultono, kuris buwo miręs deszimtimi metu pirma.

Taip tai radynos Black'o ir Watt'o padarė swėtė didesnę permainą ne kad kiti pirmesni iszradimai. Kada Black porodė daugumą szilumos, paslėptą wandenyje ir gare, ir kada Watt tą žinią pasinaudojo dėl sawo garnės maszinos, milžiniszka pajiega tape pargabenta i tarpą žmouiu, kuri padarė stebuklus. Aplankyk Anglijoje ar Suwienuotose Walstijose mėstelus ir prisiziurėk iwairiausioms maszinoms, kurias waro pajiega garo; potam nuwykęs i didelus mėstus pažwelgk i milžiniszkas maszinas, padaranczias darbą už tukstanczius arklų, be jokios kitos pagelbos kaip tik žmogaus, kurs pila anglis i peczius. Paweizdėk i sawo drapanas, i geležis wisuose kampuose apgywenamu namu no grubios kaczergos iki dailos plieninės plunksnos, kuri waro dziegorėli: žwilgterėk i grindu lentas ir i paklotwę jas apdengianczią! Tai wis tapė austa, nukašta, supjaustyta, nutaszta ir apdirbta garinėmis maszinomis. Taip-g padumok apie budą persikėlimo žmouiu isz wienos wietos i kitą, taip kad wienam mėnesyje žmogus gali gywenti Indijoje, kitame jis atsidurti gali Amerikoje ar Australijoje; taip gi walgymai, drapanos ir wisokie pirkeinei pasiplatina per kelas nedėles wisokiose szalyse tarp gywentoju žiamės, kada tik tie pareiklauja. Ir dabar isitėmyk, kad tai wis pareina no paslėptos szilumos garo, ir no jos pritaikinimo per Watt'ą prie garinės maszinos! T. b.

PAGAILETINI.

Jonas Riczius apsigywenო wiename kampe Suwienuotu Walstiju, turėjo jauną paczią ir keletą waiku. Pakol jis turėjo darbą, jam ėjo nei szio nei to, dar buwo wisi pawalgę ir apsidengę, nės Riczius sawo darbsztumu ganėdino wisiems naminiams reikalams. Prieg tam jis stengėsi kiek galėdamas pasiskaityti naudingas kningutes ir laikraszczius, ir stojo drąsei už Lietuvą. Naujalenkei ji pjowė, naikino, bet teisingas Riczius to nesibaimyjo. Pati Katrė ruoszėsi apie namus be pertrukio ir gyweno laimingai. Atėjo stowa darbu. Riczius nesitikėtai prastojo darbu, žmogus isz susikrimitimo plaukus sau rowė pinungai baigėsi, o czia waikalei walgyti nori, ir grinczią reikėjo apsziudyti, o nebuwo kuomi. Pabrikai priesz ji buwo uždaryti, ir kur jis ėjo, ten gawo trumpą atsaką: 'Nėra darbu!'

Diewe, mislyjo sau žmogelis, nėra darbu, tai jau ir duonos nėra. Kur tie wargužei ant gašo pasidės, kad nėra darbu. Darbas turi buti. Asz duosiu bašą už kandidatą darbiuinku, ir wėlaus turėsime darbą wisi, ateis geresni czėsai. Nuludęs jis iėjo i grinczią, pati akymis lyg kad klausė: Ar gawai jau darbą. Jonas nuleidęs galwą atsisėdo ir paklausė: Kiek yra centu pas mus namie? 90, atsakė pati. Blogai, tarė Jouas. Eisiu pas Baluną, bene pasigailėjęs paskolins man kelis dorėlus. Eik, bet nesikiu, kad isz to kas bus. Pasiešmės skrybėlę iszė o.

Balunai buvo tai turtingi žmonės, pamatę wienok nusziurusi žmogų száltai priėmė. Truppuosė žodžiuosė atsakė: sunkus laikas, broli, nėra isz ko duoti, ir mano kupczystė ne kaip eina, nesenei krausciausi, paczei drapanas pirkau, ot ir gana piningu iszėjo. Wienok, broli, asz walgyti neturiu ką, sakė nusiminęs Riczius. Wisą swėtą neiszpenėsm, bet gal gausi... kitur.

Žmogus iszėjo, o i misli jam parėjo, kaip tai kitą syki jis Baluną gelbėjo; isz skausmo nežinojo ką weikti, i namus baisu jam buvo eiti, nės ten pati ir waikai alkani, ir száltai. ėjo jam mislis i upę szokt ir nusiskandyti, tai wėl ką pawogti. Ant gašo kaip Perkuno trenktas atsiminė, kad ryto bus rinkimas wyresnybės, ir jis czia kaipo walsezionis balsuos.

Ak, mano norai turi lenktiesi priesz bėdą; pats nors ir badu mireziau, neatiduocziau balso už piningius, orytą atiduosiu už kelus dorėlus.

Ant rytojaus anksti nuėjo balsuoti. Czia tuojau jam kieszo 5 dorėlus dėmokratai. Mažai, pasakė kurcezi Riczius. Dar porą dorėlu jam pridėjo žmogus su judosziszku weidu. Riczius pagrėbęs piningus bėgo kaip pasiutes namon. Metė ant stalo wisus, moteriszke su žibancziomis isz džiaugsmo akimis juos suėmė i kruwą ir paklausė: Tai pasiskolijai? Wyras nėko nesznekejo, nėko tą dieną newalgė, jam gulėjo akmenimi ant szirdies parduotasis balsas.

Taip tai, brolei, szendieniszkas bagoczium prispaudimas spiria mus prie szinaizmiausiu darbu; szendien nėra teisybės, kada bagoczei ijungė musu kuną dėl sawo naudos. O jei darbininkai nesusipras, ateis dar blōgesni laikai. Darbininkai turi glaustiesi i knopą, jeigu jie nenori, idant ju waikai ir jie patys mirtu badu. Szwieskiamėsi ir wieny iamėsi, nės tame yra darbininku iszganymas no wargu. Aglė.

ŽINIOS isz platesnio swėto.

Reikaluosė deginimo lawonu. Wokietijoje 1885 m. buvo i seimą paduota peticija no 25.000 žmoniu apie iwedimą deginimo lawonu, bet seimas nėko apie tai nesirupino, juk minysterija atstumė szalin ir reikalawimą prispirtinės daktariszkos peržiuros mirusiojo. Anglijoje parlamentas toki pat reikalawimą atmetė, bet skelbėjai kremacijos patiekė degintuwę Woking'e, kur iktuolai wienok nedaug žmoniu tapė sudeginta. Daniujoje draugystė deginimo lawonu pastatė Kopengagėje degintuwę, ir kad minysterija deginimą uždraudė, draugystė pasiskundė i sudą, kurio nuosprendinis ton yra su akywumu laukiamas. Prancuzijoje dabar yra ant Pere la Chaise Paryžiuje daromi 3 peczei. Szwiciarijoje p. Erkolani skelbia reikalingumą kremacijos, ir Zurike bus peczius pastatytas, kaip tik susirinks piningai. Ten, kaip ir Wokietijoje, yra daug

pasekėju Kinkelo, mirusiojo bieziuolo kremacijos. Deginimas lawonu yra reikalingas dėl sveikatos gywuju; tą dalyką labiausei supranta gywentojai Italijos ir Amerikos; Italijoje sudeginimas yra pigesnis ne kad užkasimas in žiamę, o Suwienuotose Walstijose sudeginimas nėra brangesnis už palaidojimą žiamėje. Lancaster'e Pa no pradžios 1886 m. iszeina ir laikrasztis 'Modern crematiste'. kurs garsina žinias reikalauose deginimo.

ANGLIJOJE mirė Earl Iddesleigh, žinomas pirma po prawarde Northcote, labai staigu namuose minystro Salisbury. Iddesleigh buwo gimęs 1818 m., 1842 m. pabaigė Oksforde universitėtą, ir wėlaus tankei buwo minystru.

J. Thompson, angliszkas keleiwis, Londone laikė praneszimą apie platinimasi krikščezioniszkos kulturos; jis sako, kad krikščezionys Aprikoje pirmieji ėmė nigerius i wergystę pardawinėti, o wergystei pasilowus paplatino tarp tenbuwiu sznapsą, tabaką, paraką, ginklus ir bibliją. 'Didžiausias ten gyrius dėl kaimu yra pyramydos tuszeziu sznapso bonku!' Einant gi i szalis, kur pasiplatinusi yra muamedonybė, ten nėra žmogėdystos, nėra sznapsagirybės, o dangiaus randasi mokslu, waiskumo tikrybės. 'Po itekme Islamo iszango mēstai isz žiamės, pilni darbsztumo ir stropumo, kur rytą, per pietus ir wakare atsigarsi małdos i wieną, wisągalingą, mylistingą ir wisur ėsanti Diewą! Ar tai nėra istabu, kad moslemytai, kuriuos taip panėkiname ir kuriu tukstanczius prapuldė gulwazudys Gordonas, daro stebuklus ciwilizacijoje?

WOKIETIJOJE Bismarkis reikalauja no seimo daug piningu dėl waisko ir tai ant 7 metu isz anksto. Windthorstas ir kiti szneka, kad pawelyjimo ėsa gana ant 3 metu. Wokietijoje kaip ir wisoje Auropoje priespada mat galės iszsiłaikyti tik pasirēmusi ant kariaunos, priesz walę darbininku.

SUW. WALSTIJOS. Waterburyje lietuwininkus ėmė nelaimės isztikti: Danisewyczius koją iszsisuko, o Staeziokui maszina ranką sutruszkino, taip kad toji iki alkunei turėjo buti atimta. Gink Diewe no tokios bėdos kožną!

Naujorke 4 d. sausio Kazimėrinė draugystė iszsrinko urėdininkus: prez. P. Pasiackas, wietininkas T. Sasnauckas, sekr. Szlupas, fin. s. Kawalauckas, kasėris Juszkauckas, marszałka Džiankauskas. Turtai draugystės yra tokie: bankoje 1000 dor., karuna 300 dor., ženklui draugystės 75 dor., peczetis, szėpa, kningos nesza 90 dor.; wisi turtai nesza i 1465 dor. Pereituose metuose pagelbos ligoje ir mirimo mokesniu tape iszmokėta 435 dor. Susirinkimai draugystės esti ant Rivington st. No 16, pirmą ntarninką kožno mėnesio.

Waszingtone yra bill inesztas apie padauginimą armijos; wyresnybė mat nenori tiek pasirūpinti apie žmoniu pamokinimą — Blair'io senei inesztas bill tape atidėtas — kiek idant sawo waldžią padidinti, iki ji pasieks tokią pilnagalybę kaip kad yra Auropoje...

New Jersėje angļu sužertojai ir perkrautojai susiburē norēdami gauti didesnē algā; izš tos priežasties Naujorkē ir kitur angļys pabrango Jeigu darbininku norams nebus ganēdinta, 50.000 anglakasēju Pensylwēnyjoje pasilaus dirbē, o ir daug pabriku bus uždaryta dēl trukumo angļu.

Albanyje Ch. F. Peck, komisaras biuro dēl darbo statistikos, pranesza, kad 1886 m. Naujorko walscziuje buwo 1900streiku; jis reikalauja no legislaturos iwedimo sistēmos geresnio mokinimo darbu, sutrumpinimo darbinēs dienos; jis welyja iwesti izdarbystini darbā mokslawietēse, ir negiria darbo dawējus už wedimā 'juodos listas'...

Philadelphijoje yra didelis susiburimas tarp brawariniu darbininku; jau daug bossu pasidawē reikalawimams darbininku.

Westchesterio walscziuje N. Y. yra paduotas projektas pastatyti namus dēl 'skandinimo' tu, kurie be barbo 'walkiojasi', neklausiant, dēlko jie yra be darbo. Matote, ant ko pareina pininguoczei szitoje 'žiamėje walnybēs'!

Juras MATULEWYCZIUS

pigei pigei parduoda

naujas siuwimo maszinas no 25 dorēlu augsztyn su pasirancyjimu ant 5 metu; antru ranku maszinas no 5 dor. augsztyn su paranka ant metu. Taisau wisokias maszinas, parduodu alēju, szilkus, siulus, adatas
42 Marion st. NEW YORK.

HOTELIS LENKISZKAS

Leono Alberto *KRYGIERIO*

16 *Rivington st.* *NEW YORK.*

Krautuwė wyno, alaus ir kitokių gėrimų, podraug Restauracija, ir sveiginė wieta Lietuwiszku draugyszių. Kožną subatą szwėzios deszros ir kopustai.

O'NEILL BROS

parduoda naminius daigtus, ir tai pigiausiai wisame walsziuje. Taipgi turime sąkrową skrynuczių ir grabų, kuriuos mės pigiaus padarome ir ant iszmokesczių duodame.

Namuose Shanks *O'NEILL BROS.*

Main st. Shenandoah Pa.

LENKISZKA APTEKA,

138½ *Division st. NEW YORK.*

parduoda wisokias gydykles szitos žiamės ir isz swetur. Ligoniams duodama yra patarmė. Reikataujantiems siunczių gydykles ir i farmas.

Dr. K. Smalcowski.

KRAUCZISZKAS KROMAS.

Drapanas dėl draugyszių galima gauti, prekia 12 procentu pigiausiai ne kad pas kitus tame mēste. Kas mėnesis pareina abrozai naujos mados, taip kad didis ir mažas gali naujaisią madą pasirinkti. Darbas yra dailiausias ir be jokiu klaidu. Užsiraszan draugus ir pažystamus pasawę.

S. Main st. Shenandoah Pa.

Andrius GRYNEWYCZIUS

MIEŁDAŽIO KRAUCZISZKAS KROMAS.

Darau uniformas ir kitokias drapanas; prekia yra nuderiamai; drapanos tiktai ant orderio. Draugyszių drapanas galima gauti wisokios mados.

6 E. Centre st. *Szenandoryje.*

J. MIEŁDAŽIS.

WINCO JUSZKAUČKO SALUNAS.

Czia yra prieiga lietuwininku, nakwynė, geri gėrimai, wynas, likieris ir lagerinis alus, gardus užkandys ir užsiurukymas geru cigaru.

262 East Broadway, cor. Montgomery st.

NEW YORK.

UŽNIAMUMIECZEI PAS UŽNIAMU- NIETI!

Ateikite aplankyti, mano walgiu kromą, o nepasigailėsite. Taworai yra szwieži, geri ir pigus.

KAZYS BUTKEWYCZIUS.

ant *Main st.* priesz pacztą

Shenandoah Pa.

LIETUWININKAI eikite pas LIETUWININKA!

Taisau wisokius dziegorius, sieninius, kieszėninius, budintojus ir tt., pagal naujansius mekanikos buklius Prieg tam taisau ir mtawoju anksinius bei sidabrininius žiedus, lencugėlus. Sutužusius antwožus dziegorėlu labai gražei sutaisau. Wiską pigiausiai ir geriausiai darau ne kad kromuose.

KAZYS GILUS.

172 Morgan st. Jersey City, N. J.

Kningos ant pardawimo.

REDYSTEJE Liet. BAĽSO, 43 Spring st. New York.

Auszros Kalendorius ant 1885 ir 1886 m. po 25 centus.

Tėwynainiu giesmė Wyturio 15 centu.

Oszkabalū dainos 25 centu.

Lietuwiszkas sziupinis 15 centu.

Drazdausko swėtiszkos ir szwentos giesmės 15 centu.

Miglowaros dainos 25 centai.

Nėrio pamokštai apie gaspadorystę 25 centai.

Auszra 1883-85 m. po pusantro dorėlo, o 1886 m. už 4 num. 80 c.

Žirgas ir waikas Jono Basanawycziaus 25 centai.

Witoloranda Kraszewskio, dwiejose kningose, 75 centai.

Užduotynas, norintiems pasimokinti rokundu, 40 centu.

ABECĖĽA ir taip mokintuwė dėl waiku, isz kurios yra galima iszmokti skaityti, raszyti, suprasti gamtos atsitikimus ir iszsimokinti wisus poeterus. 30 centu.

Keli žodžei apie auginimą. 25 centai.

Iszganymas wargdienio, 18 centu.

MILAUCKO KROMAS.

ant Centre st., Shenandoah, Pa.

Laikau wisokiu gatunku miltu, mėsa sudyta, rukytą ir wisokius walgomus daigtus, keliniu, marszkiniu, kalarnu, plunksnu dziegoriu, lampu, wėdru ir tt. Kas tik ko pareikalaus, pas mus ras, ir daug pigiaus wisą paroduodame ne kad musu kaimynai. Atapsiznaimykite!

MILAUCKAS ir SUNUS.

A. OWENS,

No 18 ir 20 S. Main st. Shenandoah Pa

Krautuwė miltu, mėsos, szieno, taip-gi ir kitokiu daigtu tinkancziu prie namu ir stalo. Taip-gi didelė wirtynė pigiu materiju dėl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dėl lietuwininku. Eikit ir persikanokite!

A. OWENS,

THOMAS SLATTERY

CZEBATU ir CZEWERYKU KROM. pigiausias mēste. Dėl sulopymo pigimu pagal reikalą,

namuose Beddels Brick,

W. Centre st. Shenandoah Pa.

DRAPANOS

DRAPANOS

pigios, labai pigios
pas REFOVICZ.

Aptaisas parsiduoda po 25 centus pigiaus no kožno dorėlo, drapanos skrybėlės, kepurės, marszkiei. Asz užsipraszau wisus, kad atėję paziuretumėte mano taworu. *REFOWICZ,*

No 10 S. Main St. Shenandoah Pa.